

УДК 784.4:398-051(082)

Юрій Рубак

ЛИСТУВАННЯ ОЛЕКСИ ОШУРКЕВИЧА ТА МИХАЙЛА МИШАНИЧА ЩОДО ПІДГОТУВАННЯ ФОЛЬКЛОРНИХ ЗБІРНИКІВ

Об'ємні епістолярії видатного етнографа О. Ошуркевича і блискучого транскриптора М. Мишанича висвітлюють складний процес опрацювання, систематизації та видання двох народнопісенних збірників, пов'язаних із родинними місцями Лесі Українки і Тараса Шевченка. Попри те, що ретельні нотації (понад 800 зразків) так і залишилися в рукописах, а книги вийшли зі спрощеними транскрипціями інших музикантів, матеріал листів слугує важливим документом своєї епохи та джерелом цінного досвіду для сучасних фольклористів.

Ключові слова: епістолярії, Олекса Ошуркевич, Михайло Мишанич, фольклорні збірники, народні пісні з батьківщини Лесі Українки і Тараса Шевченка.

Творча співпраця відомого луцького етнографа Олекси Ошуркевича та львівського етномузиколога і видатного транскриптора Михайла Мишанича тривала понад півтора десятиліття (1980–1997), що, як це було нормою того часу, відображено в їхньому інтенсивному листуванні¹. Епістолярні контакти в основному були зав'язані на обміні інформацією щодо фольклористичних новинок, а також взаємодопомозі в отриманні певних наукових і методичних матеріалів. Щоправда, значно частіше за допомогою звертався О. Ошуркевич, який в умовах провінції увесь час почувався науковим самотником, а тому налагоджував взаємини з багатьма провідними фахівцями фольклористичної галузі переважно з Києва та Львова. З іншого боку, для них, як і для М. Мишанича, він свого часу виступав найавторитетнішим знавцем полісько-волинського фольклору.

Незадовго від початку листування, у 1981 році, М. Мишанич виступив ініціатором опрацювання та видання численних народних пісень, які зібрав О. Ошуркевич у своєму регіоні (лист № 1), і від того часу фактично все листування велося на тему підготовки до друку цих фольклорних матеріалів. І хоча в тому вигляді, як це планувалося насампочаток, реалізувати задумане не вдалося, що врешті-решт стало основною причиною остаточного припинення

---

¹ Крім того, як це зазначено у деяких листах, нерідко відбувалося і телефонне спілкування.

листування, об'ємний епістолярій становить неабиякий інтерес для сучасників, оскільки відображає різні перипетії процесу упорядкування, і, особливо, видання фольклорних збірників на межі радянської і незалежної України.

Загалом на сьогодні віднайдено 124 листи¹: 86 – від О. Ошуркевича, люб'язно надані автором цих рядків М. Мишаничем, а також 38 – від М. Мишанича, з особистого архіву О. Ошуркевича². Найбільше листів (115) було написано протягом 1980-х років, а з початку 1990-х, судячи зі всього, поступово контакти науковців слабшали і 1997-го припинилися взагалі. На відміну від найімовірніше повного листування О. Ошуркевича, листи М. Мишанича обмежуються лише 1985 роком, а тому цілісну картину їхнього спілкування відновити неможливо. Усе ж цього достатньо, щоб у деталях зрозуміти, на які труднощі наштовхувалися два дослідники у своїх намаганнях опублікувати унікальні пісенні твори.

Спершу їм доводилося боротися з бюрократичною радянською системою книговидання, надто вибагливою до друкованої продукції, коли постійно диктувалися ті чи інші, часто безглузді, вимоги щодо змісту книг і рівня викладу матеріалів. Згодом, коли із початку 1990-х такі перепони зникли і відкрились не бачені досі можливості друку, нависло фінансове питання, що знову ж гальмувало видавничий процес. Насамкінець, фольклористи розійшлися у поглядах на те, яким має бути остаточний формат їхньої продукції. Із самого початку було чітко обумовлено, що М. Мишанич опрацьовуватиме матеріали за архівним принципом (листи №№ 15–18), послуговуючись новітніми здобутками етномузикології, а тому нерідко на фонологічному рівні³. Це виражається у ретельному відображенні дрібних виконавських особливостей (найчастіше із додатковими словесними коментарями), часто в повному обсязі (наскрізно, не вибірково строфи) або із зазначенням численних варіацій в узагальнюючих транскрипціях, із застосуванням низки спеціальних позначень та й взагалі специфічної системи нотації згідно з диференціальним принципом тактування Б. Луканюка⁴.

---

¹ У т. ч. вітальні новорічні листівки, які зазвичай містили одне-два речення робочого характеру.

² Частина цього архіву, зокрема листи М. Мишанича, зберігається у фондах Волинського краєзнавчого музею. Туди ж нещодавно автор цих рядків передав на депонування листи О. Ошуркевича.

³ Як результат ці та інші матеріали транскриптора ввійшли до Музично-етнографічного архіву М. Мишанича (МЕАМ), який зберігається у фондах ПНДЛІМЕ ЛНМА ім. Миколи Лисенка, а також у відділі мистецтв Львівської національної бібліотеки ім. Василя Стефаника: Мишанич Михайло. Музично-етнографічний архів: у 3 кн. – 1095 с. До цих трьох книг увійшли понад 1600 народномузичних творів, транскрибованих М. Мишаничем протягом 1983–1988 років.

⁴ Луканюк Б. Диференціальний принцип тактування // Актуальні питання фіксації та транскрипції творів народної музики : Зб. наук. пр. – Київ, 1989. – С. 59–86.

Чи не найкраще кредо транскриптора виражають його ж слова: „...мені залежить на свідомості сумлінної праці і повної достовірності своєї продукції” (лист № 22). Згодом, з низки суб’єктивних та об’єктивних причин, О. Ошуркевич наполягав на спрощенні викладу друкованих видань, адресованих широкому колу читачів (лист № 33). М. Мишанич на це не погодився, а тому його транскрипції залишилися в рукописному вигляді. Намагаючись будь-якою ціною довести почате до кінця, О. Ошуркевич за допомогою кількох луцьких транскрипторів-аматорів згодом таки видрукував два збірники, при цьому лише частково (і то з редакторськими правками) використавши там нотації свого львівського колеги.

Щодо походження фольклорних пісенних матеріалів, готувалися до друку твори з родинних місць (країв) Лесі Українки і Тараса Шевченка.

Все почалося з опрацювання пісень Лесиноного краю (лист № 3), де вже неодноразово до цього робив записи О. Ошуркевич¹, а в процесі підготовки книги проводив додаткові фольклористичні експедиції, зафіксувавши загалом 440 творів². Усе це водночас дослідник осмислював ним як творчість Великої Волині, а тому планувалося охопити шість населених пунктів з різних місцевостей етнографічних Волині і Полісся, прямо чи опосередковано пов’язаних з поетесою³: Колодяжне і Скулин Волинської області; Любитів, Миропіль, Жабориця Житомирської області; Чекно Рівненської області. За шість місяців, на рубежі 1983 і 1984 років, М. Мишанич ретельно транскрибував увесь пісенний репертуар (лист № 16)⁴, однак книга вийшла друком лише 1998-го, і то лише в частковому виконанні. У невеличкому збірнику з одного села – „Пісні з Колодяжна”⁵ – вміщено транскрипції як самого М. Мишанича, так й інших музикантів – Ліни Добрянської та Мирослава

---

¹ Ще в дипломній роботі О. Ошуркевича „Народнопісенна творчість Волині”, захищеній у Львівському національному університеті 1957 року, один із розділів був присвячений Лесі Українці: „Леся Українка і народна творчість Волині” (див. зміст роботи та фрагмент цього розділу в Додатках цього числа „Етномузики”).

² У кінцевому рукописному варіанті збірника, який зберігається у фондах Волинського обласного архіву, наведено іншу цифру – 550 прикладів. Див.: Рукопис збірника „Пісні Лесиноного краю”, записаних та упорядкованих О.Ф. Ошуркевичем з нотними розшифровками 1987–1988 рр. Матеріали зібрані протягом 1965–83 років у Житомирській, Рівненській (Ровенській) та Волинській областях // Державний архів Волинської області. – Ф. Р 3186. – Оп. 1. – Спр. 97. – 218 с.

³ Щоправда, у II-й книзі МЕАМ ще представлено матеріали зі села Білин Ковельського району та смт Новоград-Волинський Житомирської обл. У листах цих населених пунктів чомусь жодного разу не згадано.

⁴ Чистовий перепис зайняв ще три місяці, а тому загалом опрацювання Лесиних матеріалів тривало 9 місяців, про що транскриптор пише у вступі до II-ї книги МЕАМ.

⁵ Пісні з Колодяжна: [фольклор. зб.] / Записи, упорядкув. і прим. О. Ошуркевича. – Луцьк : Надтир’я, 1998. – 152 с.

Стефанишина. Щодо запланованого із самого початку повного видання, воно тривалий час безуспішно блукало спершу коридорами київської „Музичної України”, згодом О. Ошуркевич активно шукав можливості видруку книги в Луцьку. Каменем спотикання 1994 року стали наполегливі вимоги щодо спрощення нотацій від сторонніх осіб, залучених до нотного перепису пісень і їхнього рецензування, на думку яких від безвиході О. Ошуркевич пристав, а М. Мишанич із цим так і не змирився.

Пісні Шевченкового краю готувалися до друку із 1986 року, а оскільки процес видавництва Лесиного збірника постійно затягувався, то невдовзі О. Ошуркевич оббивав пороги „Музичної України” вже одночасно з двома рукописами і повсякчас намагався залучити до цієї справи М. Мишанича. Луцький етнограф хотів встигнути з Шевченковими піснями до чергового 175-літнього ювілею Кобзаря у 1989 р., до того ж у київському видавництві його обнадіяли в тому, що цією книгою, можливо, у 1991 р. розпочнуть серію видань „Пісні з батьківщини українських письменників” (лист № 28). Напевно, внаслідок відомих соціально-економічних змін видавництву цей задум реалізувати не вдалося, хоча Ошуркевич, як міг, довів задумане до кінця¹, щоправда, вже в Луцьку. Власне збірник із піснями з Шевченкового краю вийшов друком шойно 2006 року², але, на жаль, без жодної транскрипції М. Мишанича³. Нотацію пісень на дилетантському рівні здійснив невідомий у фольклористичних колах луцький музикант Віталій Охманюк⁴. Збірка

---

¹ Навіть більше, він реалізував свого роду етнографічну трилогію, видавши, крім Лесиного і Шевченкового, ще й Франковий збірник: „З фольклорної криниці Франкового села. Народні пісні, перекази, спогади” (Луцьк, 2006. 168 с.). Частину транскрипцій у цьому останньому виданні виконав автор цих рядків.

² Пісні Шевченкового краю / Записи, впорядкув. і прим. О. Ошуркевича. – Луцьк : Волин. обл. друк., 2006. – 384 с.

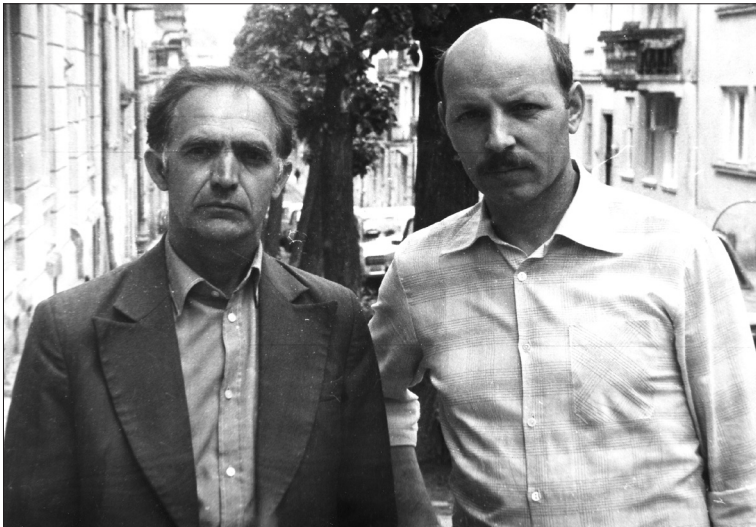
³ Слід зауважити, що безпосередню методично-консультативну участь у роботі над Лесиними і Шевченковими піснями брали Юрій Сливинський та, особливо, Богдан Луканюк (листи № 22, 25), другий із яких опублікував спеціальну статтю, базовану на записах О. Ошуркевича: Луканюк Б. Народні мелодії батьківщини Т. Шевченка: мелотипологічна характеристика // П’ята конференція дослідників народної музики червононоруських (галицько-володимирських) та суміжних земель: матеріали / ред.-упоряд. Б. Луканюк. – Львів, 1994. – С. 36–45. (див. також розширений варіант цієї статті у Віснику Львівського університету. Серія мист-во. 2014. – Вип. 15. С. 98–118).

⁴ В одній із приватних розмов з автором цих рядків М. Мишанич, тримаючи видрукований Шевченковий збірник, висловив жаль не стільки щодо надто примітивних у ньому нотацій, скільки через суттєві неточності у мелодіях і ритміці пісень. Попри все це, як можна здогадатися, 2013 року В. Охманюк саме на матеріалах О. Ошуркевича захистив у Києві кандидатську дисертацію „Етнічна музика Черкаської Звенигородщини (ритмоструктурний, парадигматичний та семіологічний аспекти)”.

містить пісні з двох родинних сіл – Шевченкове (колись Кирилівка) і Моринці, де Олекса Федорович упродовж 1985–1989 років провів кілька індивідуальних експедицій та зафіксував, як і в попередньому випадку, 440 пісень і об’ємну музично-етнографічну інформацію.

Інші деталі процесу роботи над вищезазначеними збірниками відображено в пропонуваному нижче листуванні. Зрозуміло, що всі листи у межах цієї публікації викласти неможливо, тому вони подаються за вибірковим принципом – лише ті, де висвітлено інформацію про опрацювання і підготовку до друку пісенних матеріалів¹. З метою економії місця випущено також стандартні кінцеві завершення, крім перших чотирьох листів. Різного роду редакторські втручання поміщено у клямрах. Пояснення щодо певної інформації, а також довідка про згаданих у листах осіб наведено у виносках. Мовний стиль авторів залишено без змін, за винятком незначних орфографічних, граматичних і технічних виправлень. Усі підкреслення у тексті, розрядки, прописні слова також належать авторам.

Висловлюю щиру подяку насамперед М. Мишаничу за надані для підготовки цієї публікації листи від О. Ошуркевича, а також завідувачці відділу етнографії Волинського краєзнавчого музею Людмилі Мірошніченко-Гусак за можливість скористатися копіями листів від М. Мишанича.

О. Ошуркевич (зліва) та М. Мишанич (справа). Львів, 19 травня 1985 р.
Фото з фондів Волинського краєзнавчого музею (архів О. Ошуркевича).

¹ Повністю листування див. в електронних додатках до цього числа „Етномузики” на сайті ПНДЛІМЕ.

№ 1

26 грудня 1981 р.

Дорогий Олексію Федоровичу!

На початку хочу поздоровити Вас з так добре поставленою роботою по пропаганді та збереженню фольклорних (власне – фольклорних, а не псевдо...) традицій. Не думаю, що якась область України тепер стоїть на такому рівні (про Львівщину взагалі не чути!).

Що в мене? Свою „Львівщину” закінчу хіба що аж влітку, чомусь то в мене дуже туго йде. Поза тим вчительська робота і так з дня на день... З'їзд тов[арист]ва¹ перенесено на 5–7 січня, отже, – коледуватиму в Києві.

А тепер основне, як Ви на то дивитесь? Чи не хотіли би Ви зробити магнітоф[онні] копії своїх записів і надіслати їх мені, як це робить Дем'ян²? Таки маю надію, що когось підшукаю, хто б взявся і поклав на ноти мелодії, а може і сам колись це зроблю. Надзвичайно цінною в укр[аїнській] фолькл[ористи]ці вважаю пісенність Волині. Хотілося би щоби бодай в рукописі це багатство було доступне читачеві. Що Ви на таке?

Щасливого Вам Нового року, дальшої плідної праці.

Завжди Ваш

[підпис]

№ 2

28 лютого 1982 р.

Дорогий Михайле Васильовичу!

На початку лютого я повернувся з Москви, де був майже місяць на курсах по підвищенню кваліфікації. Звичайно, з фольклору. Було

---

¹ Ідеться про Республіканський з'їзд Українського товариства охорони пам'яток історії та культури, що, згідно з інформацією у попередньому листі М. Мишанича до О. Ошуркевича, мав відбутися у Києві 1–3 грудня 1981 р. М. Мишанич був тоді обраний делегатом від Львівської обласної організації цього товариства.

² Григорій Васильович Дем'ян (02.06.1929, с. Грабовець Львівської обл. – 12.04.2013, смт Славське Львівської обл.) – історик, фольклорист, етнограф, літературознавець, старший науковий співробітник Інституту народознавства НАН України, народний депутат України (1994–1998). Очевидно, що тут мається на увазі співпраця Г. Дем'яна та М. Мишанича над опрацюванням бойківських пісень: Народні пісні з Бойківщини : У 2-х ч. – Частина 2-га, мелодії / [Зібрав Г. В. Дем'ян, розшифрував М. В. Мишанич]. – Львів : Українське товариство охорони пам'яток історії та культури, Львівська обласна організація, 1979. – 103 с. Машинопис, рукопис.

багато цікавого. Чимало було мови в лекціях саме про автентичний фольклор. Радий, що випала нагода побувати.

У колі друзів добрим словом згадували про Вас.

Придбав оце збірник „3 гір Карпатських”¹ (упорядкований С. В. Мишаничем²). Приємно, що є тут і Ваші записи. Та й взагалі книгу з любов’ю зроблено – в усіх відношеннях.

Читаю записки М. Зінчука³ у „Жовтні”⁴ (№ 1, 1982 р.), і радісно стає, що є отакі ентузіасти, справжні цінителі народних скарбів.

Говорите про доцільність нотації мелодій Волині. Про це я свого часу Вам говорив. Бо з цим у нас тут – марна справа. Гадаю, що при зустрічі про це ще поговоримо.

Недавно два наші фольклорні колективи (вокальний з с. Журавичі і трієсті музики з с. Любешова) побували у Києві, виступали на Виставці ДНГ⁵, в музеї М. Лисенка – з нагоди 1500-ліття Києва.

Роботи чимало. Але прикро, що більшість любить користати з доброго врожаю, а копіткою чорнової роботи стараються уникати.

Планую побувати у Львові. Був би радий зустрітися.

Пишіть.

З найкращими побажаннями до Вас

[підпис]

P.S. Чи немає, бува, у Вас якихось інструктивно-методичного характеру матеріалів щодо організації роботи фольклорних колективів (вокальних, інструментальних)?

[підпис]

¹ 3 гір Карпатських: українські народні пісні-балади / Упоряд., підгот. текстів, вступ. ст. та приміт. С. В. Мишанича. – Ужгород : Карпати, 1981. – 462 с., іл., нот.

² Степан Васильович Мишанич (14.08.1936, с. Ляховець Закарпатської обл. – 18.11.2013, м. Хуст) – педагог, фольклорист і літературознавець, доктор філологічних наук, професор, рідний брат М. Мишанича.

³ Микола Антонович Зінчук (07.03.1925, с. Кошелівка Житомирської обл. – 02.02.2012, с. Довгопілля Чернівецької обл.) – фольклорист, історик, педагог, збирач українських народних казок.

⁴ Журнал засновано 1940 р. під назвою „Література і мистецтво”. Від липня 1945 до лютого 1951 виходив під назвою „Радянський Львів” як журнал Львівської організації Спілки радянських письменників України. 1951–1989 виходив під назвою „Жовтень”. Від 1990 виходить під назвою „Дзвін”.

⁵ Виставка досягнень народного господарства.

Дорогий Олексіє Федоровичу!
 На початку року поговорили Вас - у вас дуже цінна
 робота по українській та збереженню фольк-
 лорних (власно - фольклорних, а не історич.) традицій!
 Не думаю, що якась область України тепер стоїть на
 такому рівні (якщо Львівщина взагалі не тут!).
 Що в мене? Свою «Львівщину» завжди робачо
 ані велику, таку ж, як в мене дуже туго їде.
 Пора вже збільшити роботу і там зрештою...
 Діє Тов. ва керується на 5-7 місце, отже календ -
 вичину в Києві.
 А тепер основне, як Ви на це дивитесь? - Чи
 не хотіли б Ви збільшити магнітоф. копії своїх записів
 і перенести їх мені, як це робить Володя? Таке мало
 маю, що готові міркувати, що б збільшити і перенести на
 інші магніти, а мені і самі копії це зробило. На Львів-
 щині чимало в укр. фольклорі вважалося і самісінькі Володя
 хотіли б їх свої брата в Україні, це багато було робити
 цього. Що Ви на це думаете?
 Як основного Вашого колеги, завжди Ви і Мишанич
 завжди історично історично історично!

Факсиміле листа М. Мишанича від 26 грудня 1981 р.

№ 3

16 жовтня 1982 р.

[лист О. Ошуркевича] Дорогий Друже!

Минуло літо, а з ним і різні клопоти літні. В пору моєї відпустки погода була не дуже сприятлива (бо ж 24 робочі дні). Та все ж скористав у якійсь мірі і тим: побував у Києві, здійснив деякі інші мандрівки. Робив записи фольклору, крім усього, на Поліссі – в районі Шацьких озер¹.

Переписав на плівку (нову) більшу половину пісень Лес[ино] краю. Чимало їх і передруковано. Децю залишилося довершити.

Гадаю, що у Вас з піснями Львівщ[ини] все йде гаразд.

Великим гальмом у мене є основна робота²: забирає чимало часу, виснажує, а користі – як кіт наплакав.

А це все і завдає немало прикроців. Шкода цінного часу, який даремно пропадає.

Студією збірник „3 гір Карпатських”. Багато є цінного і повчального. А хіба ж наше Полісся бідне на епіку?

¹ Йдеться, очевидно, про записи в сс. Мельники та Світязь Шацького району (за архівним шифром ПНДЛМЕ – НІ-10/72-1,2).

² На той час О. Ошуркевич працював завідувачем відділу фольклору та етнографії обласного Будинку народної творчості.

Трошки згодом планую побувати у Львові.

Пишіть, не забувайте.

Щиро зичу Вам щастя в житті і творчих успіхів на благодатній фольклорній ниві.

[підпис]

№ 4

1 червня 1983 р.

Шановний Михайле Васильовичу!

Нещодавно приїхав з Москви, де побував на конференції „Полісся і етногенез слов'ян”¹. Враження цюнайкращі. Були цікаві люди і виступи, і все це – в дружній, доброзичливій, справді науковій обстановці. Хоч напередодні мав чимало труднощів щодо відрядження, бо – кому це потрібно?

Почав остаточно формуватися план Лесинового зб[ірника]. Додільніше всі пісні подавати не за населеними пунктами, як передбачалося, а лише за жанрово-тематичними ознаками. Крім традиційних приміток подаватиметься список виконавців зі всіма даними (за територіальним поділом) із нумерацією виконуваних пісень.

Хочу додати, що оплату передруку та інших робіт, пов'язаних з оформленням матеріалу, беру на себе. За Вами – нотація і організаційна сторона.

Коли консерваторія готуватиме якісь пісні з Волині чи то Полісся, прохання замовляти і на мою долю примірник (витрати оплачу)². До речі, чи волинські весільні пісні мають анотації-вказівки, при яких обрядових діях вони виконуються? Це немаловажна ознака обрядових творів. Бо я цього раніше при ознайомленні із збірником не помітив (маю на увазі консерваторський збірничок).

---

¹ Конференція проходила при Інституті слов'янознавства і балканістики АН СРСР, її матеріали у цьому ж році були опубліковані у збірнику „Полісся і етногенез славян”. Предварительные материалы и тезисы конференции (Москва: Наука, 1983). Публікація О. Ошуркевича – „О музыкальных трубах в Волинском Полесье”. Десять років потому об'ємніше цю тему було висвітлено в його ж окремій брошурі „Затрубили труби: з історії народних музичних інструментів” (Луцьк: Надтир'я, 1993. 23 с.: нот.).

² Йдеться про збірник Ю. П. Сливинського (див. наступний лист).

Слід зауважити, що в консерваторії М. Мишанич почав працювати щойно з 1988 року, а до цього він мав лише тісні зв'язки з колегами-етномузикологами Б. Луканюком (див. нижче) та Ю. Сливинським.

Незабаром планую йти у відпустку. Як вона реалізується, не знаю.

В середині травня проводили ми обласну 3-денну нараду збирачів фольклору у м. Володимирі-Волинському, на зразок, як це було у Ковелі¹. Нарада пройшла успішно і цікаво, з виїздами до співачок, з ознайомленням пам'яток історії і культури В[олодимира]-Волинського, села Зимного і т. д.

Додаю програмку.

Пишіть, які у Вас новини.

З найщирішими побажаннями до Вас

[підпис]

№ 5

Львів, 21 червня 1983 р.

Вельмишановний Олексію Федоровичу!

Я щойно повернувся із Запоріжжя (був там на підвищенні кваліфікації, змарнував місяць часу) і застав дома Вашого листа. Аж завидки беруть, що Ви побували на порядній конференції і поспілкувалися з цікавими людьми. В мене подібного давно вже не було. Сподіваюся, при зустрічі розкажете мені детальніше про неї.

Щодо нового принципу впорядкування Лесиного збірника: не маю ніяких заперечень. Для мене найважливіше є, щоби у збірнику було подано сумлінно опрацьований матеріал, а спосіб його подачі – то справа децю вже суб'єктивна, упорядницька. До мелодій беруся відразу після літа, а тепер трохи відпочину, повикінчую деякі хвости...

Збірник весільних пісень з Волині Ю. Сливинського² обов'язково для Вас замовлю, але він ще не готовий до розмноження. Друге: наскільки мене інформовано, до кожного збірничка Ю. Слив[инський] хоче додати коментар, додаткову інформацію, але поки що цих коментарів не зроблено.

¹ У попередніх листах детально обговорювалася підготовка до наради збирачів фольклору, що проходила 15–17 травня 1981 р. у Ковелі і де з темою „З досвіду фольклорно-збирацької роботи” виступав М. Мишанич.

² Юрій Петрович Сливинський (01.12.1926, м. Ярослав Жешувського воєводства, Польща – 10.10.2003, с. Дора Івано-Франківської обл.) – викладач Львівської державної консерваторії, етномузиколог-транскриптор, збирач народномузичної творчості. Тут ідеться про його машинопис „Весільні мелодії. Вип. 1. Полісся” (Львів, 1982. 108 с.), що зберігається у фондах ПНДЛІМЕ ЛНМА ім. М. В. Лисенка.

Тепер маю до Вас одну справу. Дзвонив до мене Б. Луканюк¹ і просив переговорити в такому питанні. В кінці цього тижня у Львові буде його колега по аспірантурі, фольклорист з Ленінграда Михайло Лобанов² (кандидат мист[ецтвознавств]ва, працівник Пушкінського Дому³). Після закінчення справ у Львові він хоче щось в'яяснити собі чи попрацювати на Волині. Отже: чи могли би Ви там йому допомогти і посприяти в цьому? Він просить допомоги, бо боїться, щоби із-за мовного бар'єру не вертатися з порожніми руками. Якщо Ви зможете надати йому таку допомогу, то передзвоніть мені в суботу-неділю. Нам це важливо знати, бо інакше поїде з ним Луканюк або, в крайньому випадку, я.

Купив у Запоріжжі дуже гарну книжку З. Можейко⁴ „Песни Белорусского Полесья”, том І⁵.

№ 6

Львів, 8 серпня 1983 р.

Шановний Олексію Федоровичу!

Спочатку хочу Вам подякувати, що позитивно відреагували на моє прохання щодо Лобанова М. Він потім був у Львові, розказав нам про результати своєї поїздки, а про Вас відзивався тільки у суперлативі. Ще раз дякуємо (Луканюк Б. – теж).

У Житомир мені пропонували поїхати, та я сам відмовився. Починається новий уч[бовий] рік⁶. Треба припильнувати навантажен-

---

¹ Богдан Степанович Луканюк (12.04.1947, м. Коломия Івано-Франківської обл.) – музикознавець, етномузикознавець, педагог, кандидат мистецтвознавства, професор. На той час – доцент кафедри теорії музики Львівської державної консерваторії.

² Михайл Александровіч Лобанов (1943–2015) – російський музикознавець, етномузиколог, доктор мистецтвознавства, професор. На той час його цікавив музичний фольклор в околицях Устилуга – родинного містечка композитора Ігоря Стравінського.

³ Нинішня офіційна назва – Інститут російської літератури Російської АН (м. Санкт-Петербург).

⁴ Зінаїда Яковлевна Можейко (06.12.1933, м. Орша Вітебської обл. – 08.03.2014, м. Мінськ, Білорусь) – етномузиколог, сценарист, доктор мистецтвознавства, професор.

⁵ Можейко З. Я. Песни Белорусского Полесья. Вып. 1. – Москва : Советский композитор, 1983. – 183 с. : нот.

⁶ На той час М. Мишанич викладав у Львівському музично-педагогічному училищі ім. Філарета Колесси.

ня, розклад, різні збори, тобто – мені не вигідний був час. А хто там був з центру, що говорили і ухвалили я, звичайно, хотів би знати.

Влітку я частково працював у Львові, а частково роз'їжджав. Але не у фольклорних, а у приватних справах. І тільки тепер (буквально через пару днів) знову беруся за фольклорну роботу, а точніше – за Ваш збірник. В зв'язку з цим прошу:

Надіслати мені решту текстів, якщо вони вже готові;

На магн[ітофонній] стрічці 9/24 (с. Чекно¹) фольклорних записів нема, ми вже це з'ясовували; отже – додати відсутні у мене записи з Чекни;

Дозбраний влітку матеріал (а може, ще щось додасться і за осінь) прошу передавати мені не затягуючи.

Я хотів би до Нового року мати зроблено все в чернетках, за січень – чистовий перепис, у лютому – розмноження [...]. Отакі мої плани.

Всі Ваші заперечення, зауваження та побажання прошу мені обов'язково казати, не кремпуватися. І дуже добре було би нам зустрітись десь не пізніше Жовтневих свят. Що Ви на це?

№ 7

Львів, 17 вересня 1983 р.

Шановний Олексію Федоровичу!

Розпочав я працю над Вашими матеріалами і відразу виникло кілька питань.

Чомусь на моїх магн[ітофонних] стрічках (копіях) нема всіх пісень, пронумерованих в окремому зошиті-списку; напр[иклад] з Мирополя² нема:

Ой на Івана на Купала   № 13

Ой угору сонечко угору   № 14

Люлі люлі люлі люлі   № 33

Магнітофонні копії (в цілому) середньої якості, часто не можу всього дослухатися. Тому прошу: перешліть або передайте кимсь оригінали магн[ітофонних] стрічок, котрих в мене нема (маю лише 18–23, на 24-тій – нефольклорні записи). Я буду працювати з копі-

¹ Від 1940 до 2014 – с. Межиріччя Млинівського р-ну Рівненської обл. У 2014 році селу повернуто давню назву Чекно. У листуванні постійно село помилково пишеться як Чекна, що, напевно, відображає місцеву назву.

² Сmt Миропіль Романівського р-ну Житомирської обл.

ями, але кінцеву вивірку та нотацію відсутнього матеріалу мушу робити за оригіналом.

У поданих мені Вами поетичних текстах пісень є неточності:

а) з вини друкарки (це легко виправити);

б) тексти, уточнені Вами зі співаками (вони, як правило, повніші, ніж записані на магн[ітофонній] стрічці).

Я ж можу покласти на ноти лише те, що є на магн[ітофонній] стрічці – мелодію та відповідний їй поет[ичний] текст; що робити (як бути) з уточненими текстами? – вони не завжди лягають на мелодію!

У попередньому листі я просив від Вас решту текстів. Тепер бачу, що можу без них обійтися (потрібне списую собі від руки, це не важко), тому: не клопочіть собі з ними голови, я собі дам раду...

І останнє (вже не прохання, а так...): якби вдалося дозбирати ще матеріал в окремих нас[елених] пунктах, а особливо у Любитові¹, Чекні, Жабориці² та Мирополі – було би дуже бажано! Не знаю, коли це і хто буде збирати пісенні матеріали слідами Л[есі] У[країнки], тому якщо це тепер робиться, то треба б провести цю роботу якнайретельніше. На разі я маю враження, що наявного матеріалу недостатньо. Що Ви на це?

№ 8

23 вересня 1983 р.

Дорогий друже Михайле Васильовичу!

Передусім коротенько відповім на пункти.

На магнітофонних стрічках можуть не бути всі тексти або мелодії. Деякі тексти або їх фрагменти як доповнення іноді є у чорновиках-зошитах. Купальські пісні з Миропілля „Ой на Івана на Купала”, „Ой угору сонечко, угору”, „Люлі, люлі...” виконуються на ту ж мелодію, що й інші купальські з тієї ж території.

Оригінали магн[ітофонних] стрічок, яких не вистачає, я доведу.

Неточності в текстах (друкованих і магнітоф[онних]) можливі. Тексти (поза магн[ітофонними] стрічками) іноді подавалися співаками додатково і записані в зошитах. Тому й іноді не лягають на мелодію.

Решту текстів привезу (уже розшифрованих з магн[ітофонних] стрічок), крім новозаписаних в ц. р.

¹ Село Любитів Ковельського р-ну Волинської обл.

² Нині село входить до складу районного центру Баранівка Житомирської обл.

Переконалий в тому, що доцільно б у Любитові, Чекні, Жабориці та Мирополі децю дозбирати, коли вже є така можливість. Отже, планую додатково побувати там і щоб уточнити, дозаписати пісні і – поставити на цьому крапку. Бо цей матеріал забрав у мене багато часу.

Загалом щодо всіх уточнень і т. д., то зробимо це при зустрічі. А зараз поки що стараюся користатися з доброї погоди.

№ 9

Львів, 15 жовтня 1983 р.

Дорогий Олексію Федоровичу!

Нотація мелодій до Вашого збірника йде нормально, скоро буду на половині. А там піде веселіше – бо ж ближче до кінця! В зв'язку з тим, що ще продовжується збір матеріалу, маю до Вас такі прохання:

Нехай співаки виконують свої пісні для запису в тих же темпах, як і натурально, бо дуже важко нотувати мелодії, наспівані у півтора-два рази швидше, ніж вони співаються насправді; крім того, прискорені, вони втрачають у розспівуванні, отже, є не зовсім повноцінними.

Те, що в натурі співається solo, – записувати від одного виконавця: колискові, деякі жіночі пісні (цього правила у Вас дотримано); але те, що в натурі співає гурт – щедрівки, веснянки, обж[инкові], вес[ільні] – бажано і записувати від гурту: це надасть Вашим записам більшої достовірності.

Прошу повідомити мене, приблизно яким терміном маєте намір закривати (закінчувати) польові записи. Я хотів би, щоб на цьому було поставлено крапку десь в середині листопада, бо хочу до Нового року це все вже покласти на ноти (хоча б чернетках!).

І друге: коли зустрічаємося? Ця зустріч мені потрібна, щоб забрати у Вас всю решту призначених мені матеріалів (тексти, магн[ітофонні] стрічки), а також є ряд питань для особистої бесіди. Заощаджуючи Ваш час у вихідні дні (для польових записів), я міг би приїхати до Луцька на любий вівторок-середу – це у мене вихідні дні. Отже, за Вами вибір: коли / хто до кого приїжджає.

P.S. Не спішіть з чистовим передруком текстів. Всіх їх (а не вибірково) треба буде ділити на строфи (куплети) згідно мелодії, а у Вас в цьому питанні є неточності.

Луцьк, 18 жовтня 1983 р.

Дорогий Михайле Васильовичу!

Дуже приємно було мені дізнатися з Вашого листа, що нотація мелодії йде повним ходом.

Я продовжую (чи то завершую) дозбирувати матеріали. Щойно вернувся з Житомищини. Залишилися тільки два пункти – Чекно і Любитів. Звичайно, хочу зробити роботу якнайшвидше, хоч це і нелегко. Немало часу займає розшифровка текстів. Стараюся, щоб все було якнайкраще. Переконаюсь, що навряд чи хто там записуватиме пісні: обмаль лишилося співачок з традиційним репертуаром.

Щодо зустрічі. Вона вкрай необхідна. Дуже радий буду зустріти Вас у себе: якщо це не буде самопожертвою часом щодо нотацій. Бо я спромігся б виїхати до Вас не раніше Жовтневих свят.

6 грудня 1983 р.

[лист О. Ошуркевича] Дорогий Колего!

Надсилаю нарешті останній жмуток записів з Лесиноного краю. Чекно – нині Міжріччя. Зробив декілька повторних записів: звіртеся із записами 1970 року і, звичайно, щодо веснянок – із записами Л[есі] Українки¹. Бо ж основна мета даної поїздки була – запис веснянок. Лише кількох не знайшов (найбільш архаїчних).

Чи маєте Ви тексти Колодяженських² пісень з 1965 р.? Деякі з них надруковані у „Піснях з Волині”³. Ніяк не втямлю, тексти яких пісень Вам надіслав.

Коли приїду? Можливо, що у січні. Але це залежатиме від Вас. Хотілося б, щоб до того часу мелодії усі були занотовані.

Постають нові питання, пропозиції щодо поліпшення справи впорядкування. Треба буде обговорити все це.

Про отримання цієї бандеролі (мелодій, текстів пісень з Чекни) прошу повідомити мене.

¹ Як відомо, 1881 року поетеса записала у цьому селі близько 20 веснянок.

² Мається на увазі с. Колодяжне Волинської обл., де тривалий час перебувала Леся Українка та її родина Косачів.

³ Пісні з Волині / Упоряд. текстів та прим. О. Ф. Ошуркевича; упоряд. нотних матеріалів М. С. Стефанишина. – Київ : Музична Україна, 1970. – 335 с.

Дивилися в неділю фольклорну телепередачу з О. Деєм¹ „Слово – пісня”?

№ 12

3 січня 1984 р.

Дорогий Олексію Федоровичу!

З Новим роком! Зичу всіх благ, щастя, здоров'я, дальших творчих здобутків!

А припізнився я з поздоровленням, бо хотілось закінчити і повідомити Вам: записи 1969–1980 рр. на ноти покладено! Всього на сьогодні є 280 мелодій. Залишаються записи за 1983 р. – бл[изько] 120 мел[одій]. Зараз візьму собі невеличкий тайм-аут: їду на свята в Закарпаття до родини. Ви мені будете потрібні тут у Львові в кінці січня, десь 27–29-го. Про деталі (що мені буде від Вас потрібно) напишу після повернення з Ужгороду.

№ 13

12 лютого 1984 р.

Дорогий Михайле Васильовичу!

При цьому надсилаю деякі пісні і допоміжні матеріали, зокрема:

- 1) список виконавців пісень;*
- 2) покажчик поїздок і кількість записів творів;*
- 3) примітки до деяких пісень;*
- 4) тексти пісень, які не мають мелодій;*
- 5) уточнені тексти деяких пісень, у яких наявні мелодії;*
- 6) зошит з позначеннями пісень і їх виконавців.*

Думаю, що уточнень буде ще чимало. Та це й зрозуміла річ.

Працюю ще на старій роботі – з надією, звичайно, на краще.

Про отримання бандеролі прошу сповістити мене.

№ 14

Львів, 17 лютого 1984 р.

Дорогий Олексію Федоровичу!

Бандероль я отримав, все мені ясно, все зрозуміло. Надісланий матеріал вже розкладено по місцях. Щодо виконавців – тут також даних вистачає. Якщо би ще віднайшлися якісь зауваження (додат-

---

¹ Олексій Іванович Дей (30.03.1921, с. Синявка Чернігівської обл. – 06.08.1986, м. Київ) – літературознавець, фольклорист. Протягом 1962–1986 рр. – завідувач відділу фольклористики ІМФЕ ім. М. Т. Рильського.

кові відомості, пояснення, коментарі і т. п.) до пісень, то прошу надіслати (навіть Ваші власні спостереження-зауваження!).

Мелодій на сьогодні є 368. Всіх має бути біля 430! (Для порівняння: „З гір Карпатських” має 201 мел[одію], і то не всі мною зроблені, були ще інші музиканти). Отак, замахнулися ми непогано, побачим, чим то закінчиться...

У березні (думаю в середині місяця, найпізніше – під кінець) почну чистовий перепис. До цього часу маю продумати собі ще деякі дрібні питання подачі матеріалу у АРХІВІ¹. Отже, скоро вже...

Між іншим: якби я знав, що муз[ичний] матеріал буде настільки важкий (складний для запису) та що початково плановані 250 одиниць запису виростуть майже удвічі, то не знаю, чи Вам би вдалося намовити мене на цю роботу... Але тепер нема що говорити, треба закінчувати!

№ 15

6 березня 1984 р.

Дорогий Михайле Васильовичу!

Мої випробування на терплячість в основному закінчилися: перейшов уже в музей. Ніяк не хотіли відпускати. Як далі все складеться – час покаже.

Тепер щодо пісень. Надто каверзні мелодії облиште і не тратьте на них дорогоцінного часу. Так же доведеться повестись і з деякими маловиразними текстами. Матеріалу хватає. То ж буде велика втрата.

Матеріал архіву розподіляйте так, як вважаєте за доцільне.

Деякі думки появились щодо подальшої роботи по укомплектуванню збірника. Чи не варто було б Вам підготувати згодом на основі власних спостережень невеличку (хоч би на 4 сторіночки) статейку до зб[ірника] про музичні особливості пісень? Щось на зразок, як у „Піснях з Волині”.

Наперед відчуваю Ваше тенденційне ставлення до цього. Але на кого ще іншого будемо надіятися у справі довершення роботи? А так спільними зусиллями доведемо матеріал до божеського виду і будемо спокійні.

Завершальна робота по укомплектації, звичайно, за мною залишається: згідно того плану, з яким Вас уже знайомив.

¹ Ідеться про МЕАМ (див. вище).

Будуть якісь нові думки чи то запитання, неясності – звертайтеся, пишiть.

№ 16

Львів, 12 березня 1984 р.

Дорогий Друзе!

Нарешті (!) нотацію мелодій до пісень, зібраних Вами слідами Лесі Українки, закінчено повністю. Усього є 438 мелодій! Починав я цю роботу 12 вересня 1983 р., отже – пішло на неї рівно шість місяців (а планувалося 4). Матеріал є всякий; у АРХІВ піде усе (навіть попсовані зразки), а для збірника, звичайно, є з чого відібрати.

Тепер маю прибл[изно] 2-3 тижні на залагодження різних своїх запу́чених справ, а потім приступлю до вивірки і чистового перепису Ваших матеріалів. Щодо статті про музичні їх особливості, то ми про це поговоримо пізніше, як буде готовий хоча б АРХІВ – (десь через три місяці). А тепер – вивірка-перепис-передрук – і нічого іншого, бо знову затягнеться...

Маю до в'яснення одне питання: за Адм[іністративно]-територ[іальним] довідником 1979 р. у Баранівському р-ні Жит[омирської] обл. села Заріччя не числиться, отже, до якого р-ну воно належить, чи може там щось інше з ним сталося?..

Більше неясностей нема, а в разі чого відразу писатиму.

[М. Мишанич]

№ 17

Луцьк, 28 березня 1984 р.

Дорогий Друзе Михайле Васильовичу!

Прошу вибачення, що не зміг вчасно відповісти на Ваш лист.

Дуже радий, що нарешті нотацію мелодій закінчено. То ж і вітаю Вас! Хай і надалі добре йдеться!

Запитуєте про с. Заріччя на Житомирицині. Воно уже входить в межі селища (райцентру) Баранівки, хоч фактично відділене від Баранівки Случем. А як це все літературно і грамотно подати – і не придумую.

Щодо деяких формальностей. Гадаю, що було б доцільно подавати (оформляти) Архів, а згодом зб[ірник] під фірмою (хоч би Льв[івської] консерваторії), як це Ви раніше робили щодо Тов[ариства] пам'яток історії та культури.

Входжу потроху в курс справи на новій музейній роботі, не забуваю, звичайно, і про фольклор: доводжу до порядку минулорічні записи, децю записав і цього року. Загалом же планів багато.

P.S. Нещодавно придбав збірник укр[аїнських] народних прислів'їв і приказок (видавництво „Дніпро”, 1984)¹, упорядкований С. Мишаничем і М. Пазяком². Плодовитий Ваш брат.

№ 18

8 червня 1984 р.

Дорогий Михайле Васильовичу!

Щиро вдячний Вам за радісні вісті щодо збірника. Звичайно, згодом треба буде матеріал вичитати, щоб [хтось] з фольклористів не міг закинути якихось претензій, хоч все це і виглядатиме як „архівний матеріал”. Деся трохи пізніше треба буде й зустрітися, погомоніти щодо наболілих проблем і т. д. Про це домовимося.

Нещодавно їздив до Устилуга: планується створення в цьому році музею І. Стравінського (виділятиметься три зали в будинку, де жив композитор, решту займає музична школа). Передбачаються: передпокій, музейна експозиційна кімната і меморіальна кімната. Децю з експонатів уже зібрано, чимало допомогли лєнінградці (мабуть, завдяки М. Лобанову)³.

Придбав „Дитячий фольклор”⁴ – чергову книжку із серії „Укр[аїнська] нар[одна] творчість”. Є і Ваші нотації до Дем'янових записів. Помістили і кілька моїх записів, проте допустили певні перекручення: в одному місці вказали адресу невірну, чомусь опустили роки народження співачок. Ту жінку, що робила нотацію мелодій, припасували до збирача (записувача) пісень. Вельми вільно поводяться деякі київські фольклористи.

¹ Українські прислів'я та приказки / Упоряд. С. В. Мишанич і М. М. Пазяк. – Київ : Дніпро, 1984. – 389 с.

² Михайло Михайлович Пазяк (29.09.1930 – 03.11.1999) – фольклорист, етнограф, літературознавець, доктор філологічних наук, завідувач відділу фольклористики ІМФЕ ім. М. Т. Рильського.

³ Устилузький народний музей Ігоря Стравінського було відкрито щойно 1990 року.

⁴ Дитячий фольклор. Колискові пісні та забавлянки / Упоряд. Г. В. Довженок. – Київ : Наукова думка, 1984. – 472 с.

№ 19

Львів, 14 червня 1984 р.

Шановний Олексію Федоровичу!

Надсилаю першу порцію Архіву (90 сторінок, ще навіть не половина). Розраховую на список зауважених Вами помилок та недоречностей у ньому. Усе можна буде виправити – наклеїти на те саме місце інше слово, букву, взагалі щось заклеїти і т. ін.

Увага: нумерація (олівцем) та сторінкування продовжують першу книжку мого Архіву...

На самому початку (стор. 396, її ще немає) буде йти ціла сторінка більш детальних пояснень стосовно усього матеріалу, збирача, засад збирання і т. ін. Може, маєте якісь зауваження, що, на Вашу думку, мали би бути на цій сторінці? Продумайте це питання, а потім разом цю сторінку сотворимо...

*А поки що надсилаю Вам цю роботу,
отже – вперед!*

№ 20

14 листопада 1984 р.

Дорогий Михайле Васильовичу!

Маю приємність інформувати, що пісенні матеріали вже повністю порізані і поклеєні. Почав робити вичитку і звірку деяких пісень, поки вони знаходяться в комплексі. Бо ж думав приступати до систематизації. Отже, до цього приступимо після звірки з чернетками: це десь, мабуть, з 20 листопада. А до 1 грудня планую закінчити й систематизацію. Якщо, звичайно, йтиме все гаразд.

В ході роботи виникають нові неясності: все це нотую на окремий аркуш. Згодом прийдеться уточнювати. Чималий клопіт з приспівками і походами¹. Вони ж виконувались співаками хаотично, без системи. То й змушений буду врахувати (потім уже) Ваші останні правки. Чи багато їх?

Як із збірником? Чи пройшов усі операції, в т. ч. і від палітурника? Хотілося б уже мати.

Думаю у грудні побувати у Львові – після того, як будуть у мене певні (найближчі) етапи роботи закінчені.

---

¹ Про жанр походів див. публікацію Вікторії Ярмоли на с. 151–162 цього числа „Етномузики”.

P.S. Чи не радилися з братом О. В.¹ щодо майбутніх можливостей нашого збірника пісень?

№ 21

10 лютого 1985 р.

Дорогий Михайле Васильовичу!

Не писав, бо життя трудився: систематизував ті пісні. Тепер можу сказати, що лишилися ще тільки приспівки і весн[яні] походи (на завершення). Десь до 20.ІІ планую і з цим справитися.

Одночасно роблю й відбір: відкидаю твори малоякісні, незавершені і близькі варіанти. Для прикладу, із наявних 33 веснянок лишаю 23, з 38 купальських – 24, із 70 балад – 48 і т. д. Можливо, пізніше це доведеться децю знімати. Хоч і шкода, і жалко.

Тож робота кропітка, повільно посувається. Та й немає видань пісень, які були б зразковими, бездоганними для орієнтуру.

10. II. 1985 р.

Дорогий Михайле Васильовичу!

Не писав, бо життя трудився: систематизував ті пісні. Тепер можу сказати, що лишилися ще тільки приспівки і весн. походи (на завершення). Десь до 20. II планую і з цим справитися.

Одночасно роблю й відбір: відкидаю твори малоякісні, незавершені і близькі варіанти. Для прикладу: із наявних 33 веснянок лишаю 23, з 38 купальських – 24, із 70 балад – 48 і т. д. Можливо, пізніше це доведеться децю знімати. Хоч і шкода, і жалко.

Тож робота кропітка, повільно посувається. Та й немає видань пісень, які були б зразковими, бездоганними для орієнтуру.

Знай у Вас координати?
З повагою
О. Ошуркевич

Факсиміле листа О. Ошуркевича від 10 лютого 1985 р.

¹ Ідеться про рідного брата М. Мишанича – Олексу Васильовича Мишанича (01.04.1933, с. Ляховець Закарпатської обл. – 01.01.2004) – члена-кореспондента НАН України, доктора філологічних наук, професора.

№ 22

Львів, 19 лютого 1985 р.

[лист М. Мишанича] Дорогий Друже!

Радий був звістці від вас, дякую.

Таки у нас є щось спільне: десь за день до Вашого листа у мене крутилася думка – треба б написати Ошуркевичу, бо щось він підозріло притих, – і тут Ваш лист!..

Про мої справи. Закінчив нотування мелодій з Бойківщини, зібраних на магн[ітну] стрічку Р. Ф. Кирч і вим¹. Усього – бл[изько] 300 одиниць. Почав вивіряти тексти (слова). Як закінчу з цим, візьмуся за вивірку мелодій, і тільки потім – чистова переписка усього матеріалу. Інакше неможливо, мені залежить на свідомості сумлінної праці і повної достовірності своєї продукції.

Між іншим, у нашому матеріалі мої колеги (Сливинський та Луканюк) знайшли кілька непослідовностей у способі графічного зображення мелодій; при підготовці матеріалів до друку вони (ці непослідовності) будуть мною обов'язково враховані.

Щодо Вашої роботи: не спішіться, хоча працювати треба регулярно, щоденно, тоді „не виходиш з форми”. Нехай робота йде своїм натуральним темпом, без натиску, перевтомлень і недоглядів. Кілька місяців затримки (це і в мене було з мелодіями) справи не зіпсують. Тим більше, матеріал чекав не один рік, щоб до нього приклястися, то ж почекає ще кілька місяців задля добротного, сумлінного викінчення („фірма” повинна гарантувати!, чи не так?)

№ 23

26 березня 1985 р.

Дорогий Михайле Васильовичу!

Зробив нарешті і примітки до пісень. Все ж таки, відчуваю, що потрібно буде поступово децю уточнювати, удосконалювати. Хочеться подати найбільш доцільні в даному випадку і прийнятні форми коментування пісенного матеріалу. Та й думається, щоб і лишнього не робити, бо це даремна затрата часу.

---

¹ Роман Федорович Кирчів (14.04.1930, с. Корчин Львівської обл.) – літературознавець, фольклорист, етнограф, доктор філологічних наук, професор, дійсний член НТШ.

Пісенні матеріали з Бойківщини також лишилися у рукопису та входять до III-го МЕАМ.

Тепер залишилося на завершення зробити вступні:

- 1) загальну спільну (на 2-3 ст[орінки]) до всього матеріалу, про структурну сторону збірника;
- 2) з іст[оричних] взаємозв'язків Л[есі] Укр[аїнки] з пісенним фольклором, про текстову сторону;
- 3) з музичною характеристикою (матеріал за Вами).

Звичайно, передусім бажая хоч би до літа зробити орієнтовний, чорновий варіант згаданих матеріалів. Знаю, що Вам і мені важко наперед визначити, як швидко це все буде. Але потроху треба готувати.

У Львові мрію побувати, коли повністю розквітне весна, можливо, у травні. Тоді й поговоримо конкретніше.

Зараз у нас йде підготовка до 900-ліття Луцька, яке відзначатиметься офіційно у вересні.

№ 24

4 березня 1987 р.

Дорогий Михайле Васильовичу!

Давненько вже не писав. Безконечна робота, як то кажуть, зав'язала світ. Конкретно, що вже зробив?

- 1) Повністю викінчив усі тексти Лесиних пісень;
- 2) Передрукуються додатки – покажчики і т. д. Планую (на жаль, вкотре вже?) до весни закінчити все.
- 3) Окрім цього, виписано на окремі аркуші тексти всіх пісень Шевч[енкового краю] (з примітками відповідними)¹. Гадаю, що про останнє по можливості вже тепер треба думати, не відкладаючи на опісля. Бо ж знаєте, мабуть, що в 1989 р. буде великий ювілей по шануванню Т. Шевч[енка]. Було б непогано, якби в ц. р. цей матеріал пісенний підготувати.
- 4) Зробив для Вас у товстий зошит список всіх пісень волинських та ін.

Весною думаю побувати у Львові: віддам ще й список Вам. Одночасно хотілося б вирішити і деякі інші фольклорні питання.

---

¹ У кількох попередніх листах обговорювалася робота щодо транскрибування М. Мишаничем пісень із Черкащини (Кирилівка і Моринці), тобто Шевченкового краю.

Луцьк, 5 січня 1988 р.

Дорогий Михайле Васильовичу!

Отримав Вашого листа, то ж одразу і відписую. Вважаю, що немає потреби довго думати щодо вибору типу збірника і підключення до роботи Б. Луканюка. Знаю колегу як доброго фахівця з питань музики.

Заради справи потрібно буде нам у січні обов'язково зустрітися і вирішити всі питання, пов'язані зі збірником¹. І чимскоріш спільними зусиллями завершувати роботу.

При такій ситуації, мабуть, недоцільно передруковувати вступну статтю (даремно затрачати час). Доведу лишень її до читабельного виду. Всі інші приміткові компоненти лишаю в попередньому вигляді. Згодом все уточниться.

То ж пропоную реальний варіант: у намічені числа Ви приїжджаєте до мене (заздалегідь іще сповіщаєте), берете відповідні матеріали, з якими ознайомлюється Б. Луканюк і виносить свої пропозиції. А через місяць (не пізніше) ми всі троє зустрічаємося у Львові. Тоді, гадаю, будемо вже конкретно бачити картину, можливо, щось додатково і намітиться, зробиться.

Київ, 5 вересня 1988 р.

Дорогий Друже Михайле Васильовичу!

Після цілоденної біганини вирішив коротко поділитися з Вами новинами. Шубравський В. Є.² погодився писати вступну при умові, коли буде ясна картина щодо видання. Зустрівся з гол[овним] редактором „Муз[ичної] Укр[аїни]” Б. Р. Верецагіним³, схвально віднісся до збірника. Треба якнайскоріше подавати заяву і матеріал (у двох примірниках), щоб могли запланувати на 1990 р. Отже, Шубравському лишив збірник. Зустрічався з Леопольдом Івановичем⁴, але –

¹ Тут, очевидно, мається на увазі Лесин збірник.

² Василь Єфремович Шубравський (1920 – 1992) – літературознавець, доктор філологічних наук, дослідник творчості Т. Г. Шевченка, з 1950-х років працював в Інституті літератури ім. Т. Г. Шевченка.

³ Борис Романович Верецагін (11.05.1950, м. Київ) – музикознавець, у 1987–1999 рр. – головний редактор видавництва „Музична Україна”.

⁴ Леопольд Іванович Яценко (02.06.1928, м. Київ – 02.04.2016) – музикознавець, фольклорист, диригент, композитор, кандидат мистецтвознавства.

знову ж – А як видавництво? Матеріал з Лесин[ого] краю треба забрати Вам від Богдана¹. Він найближчим часом нічого не зробить. Дамо іншим. Детальніше розповім у листі з дому. На все добре!

№ 27

8 вересня 1988 р.

Дорогий Михайле Васильовичу!

Як уже повідомляв у листівці, поїздка у Київ була корисною і дуже вчасною. Основні думки висловив. Отже, що на даному етапі робити?

- 1. Треба передусім і терміново (досить зволікати) подавати заявку у „Муз[ичну] Укр[аїну]” на пісні Шевч[енкового] краю. Надсилаю проект: вичитайте, доповніть, уточніть і т. д. і висилайте мені на підпис.*
- 2. Слід завершувати збірник: мелодії, від упорядників, примітки. За примітки я не можу братися, коли немає Ваших приміток-доповнень, виробленого певного принципу їх подачі.*
- 3. Плануйте, коли ми зможемо зустрітися, щоб остаточно переглянути матеріали і домовитись про спільну (вважаю, що це потрібно заради авторитетності і деякої солідності) поїздку в Київ. Хотів би, щоб Ви перед цим під'їхали до мене у Луцьк, узявши з собою матеріали. Отже, намічайте строки поїздки: і до мене, і в Київ.*
- 4. Хоч Леопольд Ів[анович] і згоден щодо написання вступної до пісень Лес[инового] кр[аю], але ... До цього є ще одна кандидатура – Шевчук Оксана², новенька (в ІМФЕ). Чи знаєте таку? Захищала кандидатську по К. Квіці.*
- 5. Треба (знову про це пишу) забирати зб[ірник] від Богдана Л[уканюка]. Зволікання не на користь справі. У Києві буде-мо вирішувати щодо вступної і до цього збірника.*

Що ж іще?

У Інституті літератури бачився, звичайно, з В. Л. Смілянською³. Справила гарне враження, допомогла зустрітися з Шубрав-

¹ Мається на увазі Б. Луканюк.

² Оксана Василівна Шевчук – кандидат мистецтвознавства, заступник директора з наукових питань ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України.

³ Смілянська Валерія Леонідівна (нар. 1935 р.) – літературознавець, доктор філологічних наук, заслужений діяч науки і техніки України.

ським. У видавництві „Муз[ична] Укр[аїна]” здебався з І. В. Мацієвським¹. Казав, що з Києва ще їхатиме у Львів, де зустрінеться з Б. Луканюком і, можливо, з Вами.

[...]

P.S. Одночасно надсилаю Вам зміст збірника. Завершувати деякі дрібні недоробки (і долучати вступну) можна буде і після здачі зб[ірника].

№ 28

16 грудня 1988 р.

Дорогий Друже Михайле Васильовичу!

Отримав з „Муз[ичної] Укр[аїни]” (вдруге, децю іншого гатунку) листа. Він короткий, наводжу його повністю: „Збірка „Пісні Шевч[енкового] краю” зацікавила видавництво. Нею можна було б розпочати серію видань „Пісні з батьківщини українських письменників”. В разі вчасної подачі рукопису до вид[авницт]ва збірка може бути включена до тематичного плану на 1991 рік. Директор М[икола] П[етрович] Линник”.

Отже, задум незвичайний і цікавий. Хоч в конкретному випадку ... Крім рецензентів, буде тут і редакційна колегія з неодмінними представниками музичного світу Києва.

Здавати матеріал прийдеться таки в грудні – і то неодмінно. І їхати потрібно обидвом. Інакше збірник буде лишений напризволяще. Я розумію Ваші думки і переконання щодо цього. Але праця не повинна пропасти... Одночасно прийдеться брати з собою і Лесин збірник. Треба буде про все вирішувати.

Ваші доповнення отримав. З примітками справа йде сутужно. Передруковую.

Надсилаю Вам уточнений зміст.

№ 29

Луцьк, 27 січня 1989 р.

Дорогий Друже Михайле Васильовичу!

Отримав листа від В. Шубравського. Матеріали вичитав. Зроблено все старанно (за його ж словами), але зробив кілька зауважень (повністю їх наводжу):

---

¹ Ігор Володимирович Мацієвський (28.06.1941, м. Харків) – український і російський композитор, етномузиколог, доктор мистецтвознавства, завідувач сек-

- 1) не вказано вік, професію, чи корінний і чи приїжджий виконавець (чи то він не ознайомився з покажчиком виконавців пісень?);
- 2) крім традиційних, немає пісень пізнішого походження (мабуть – в тому числі сучасних);
- 3) чи співає сучасна молодь традиційні пісні? Як ставиться до цих пісень?

Без цих даних наче б то не може писати передмови. Радить видати всі пісні Шевч[енкового] краю (включити в зб[ірку] традиційні і пізнішого походження), тобто – „дати об'єктивну картину”.

Звичайно, я був певен, що доведеться децю доробляти, можливо, і зробити додатковий виїзд на місця, але включати записи від молоді і пісні новішого походження, то вже якось дивно... Хоч В. Шубр[авський] в якійсь мірі і має рацію: то все історія. Вашу думку щодо цього я знаю, хоч на практиці Ви зробили так, як це розуміє В. Шубр[авський] (маю на увазі зб[ірнику] Ваш зі Львівщини¹).

Гадаю, що треба ще чекати рецензії, якщо подадуть на рецензування без вступної. А тоді щось робить.

Яка Ваша думка?

Надіюся, що детальніше про це поговоримо при зустрічі у Львові. Хочу на якийсь день (робочий) в лютому під'їхати.

Щойно прочитав у „Літ[ературній] Укр[аїні]” (26.01) дуже цікаву статтю про львівські музеї (інтерв'ю із Ю. Лащуком²). Гадаю, що Ви уже прочитали.

№ 30

4 липня 1989 р.

[лист О. Ошуркевича] Дорогий Друже!

31 липня повернувся з поїздки у шевченківський край: децю уточнив, записав додатково – зокрема і від молодшого покоління, і від чоловіків. Гадаю, що доцільно сформувати додатково два не-

---

тору інструментознавства Російського інституту історії мистецтв (м. Санкт-Петербург).

¹ Можливо, маються на увазі машинописи трьох книг (796 пісень) “Народновочасної творчості Львівщини” (Ч. 1, кн. 1, 2. 1985; Ч. 2, 1987), що зберігаються у фондах ПНДЛМЕ ЛНМА ім. М. В. Лисенка, а також у Львівській національній бібліотеці ім. В. Стефаника.

² Юрій Пилипович Лашук (02.03.1922, с. Липки Рівненської обл. – 04.03.2003) – мистецтвознавець, доктор мистецтвознавства, професор.

величкі розділи – „Пісні на слова Шевченка” і на всяк випадок „Сьогочасні пісні” (в кожному десь по 7–8 пісень – з тих матеріалів, які частково є і частково знову записано). Кілька пісень є в груповому виконанні до інших розділів. Матеріал, маю певність, якісний і без фальші.

Хочу все передбачити і врахувати. Адже це не якийсь збірничок кишенькового формату, розрахований для ширвжитку.

Мабуть, уже читали матеріал Л. Орел¹ з батьківщини Т. Г. Шевченка у журн[алі] „НТЕ”, 1989, № 3². Саме перед мою поїздкою був там Л. Яценко, також робив записи.

Та про все це хотілося б поговорити детальніше при зустрічі.

№ 31

Луцьк, 20 червня 1990 р.

Шановний Михайле Васильовичу!

Мелодичний додаток отримав. Все дуже потрібне, і цей додаток заповнить оті прогалини, що були надто помітні. Гадаю, що доповнення нові вже недоцільні.

Щодо анонсування книжки. Вважаю, що термін „упорядкування” є взагалі парадоксом у даному випадку: він властивий для кабінетного типу роботи. У даному ж випадку головне – запис, подача нових матеріалів, а звідки все інше – похідне. І це, до речі, слушно відмічається у деяких виданнях тієї ж „Муз[ичної] України”. Свого часу О. Дей був майстром „упорядковувати” збірники. То ж нівелювати специфічні особливості збірників – непросто. Жаль, що я це зрозумів з деяким опізненням. Ото ж так і виходить: вік живи – вік учись.

Та не все ще втрачено (втрачений лише дорогоцінний час).

Збірник, який подається у видавництво, повинен одразу ж справляти серйозне враження, повинен мати цілісну структуру, а не лише натяки на неї. А чомусь так вийшло... І вина тут передусім моя.

Роботу ж треба доводити до фінішу, щоби мала людську подобизну. Надіючись лише на свої сили.

¹ Лідія Григорівна Орел – етнограф, снс Національного музею народної архітектури та побуту НАН України. Дружина Л. Яценка.

² Орел Л. Записи пісень на батьківщині Т. Шевченка / Лідія Орел // Народна творчість та етнографія. – 1989. – № 3.

12 жовтня 1994 р., Луцьк

Шановний Михайле Васильовичу!

Хочу додатково поінформувати Вас, що справа видання у Луцьку двох окремих збірничків (Колодяжна і Скулина¹) поступово, хоч і не без труднощів, вирішується. Ноти потрібно буде тушию відповідно розписувати вручну: для цього вже знайдена грамотна нотувальниця-розписувачка. Через музей наш з нею заключено договір на виконання і оплату роботи (орієнтовно на 200 мелодій). Та постала нова проблема: немає білого (непористого, можливо крейдованого) нотного паперу. Потреба – 70-80 звичайних стандартних аркушів. Чи не можна було б цю проблему якось вирішити у Львові і нотний папір передати мені?

Просив би про результати сповістити.

Луцьк, 29 жовтня 1994 р.

Шановний Михайле Васильовичу!

Як уже недавно Вас сповіщав, вирішив я видати в Луцьку окремо два збірнички – пісень Колодяжна і Скулина. Нотувальниця (переписувачка) згідно договору з музеєм за майбутню роботу вже й плату отримала. Але сталася затримка з кількох причин. Про першу з них Вам писав. Та основна причина інша: про неї я хочу Вас поінформувати.

Ознайомилися уважно з матеріалами по Колодяжному і вияснили („відкрили” Америку!), що наявні нотні і текстові матеріали – це архівного плану матеріали і публікувати їх отак – справа ризикована і навряд чи доцільна. Збірники матеріалів мають бути, звичайно, добротними в усіх відношеннях, а для цього повинна бути чіткість в усіх визначеннях, зберігання закономірності, усунувши деякі дріб'язкові і випадкові елементи. То ж які зауваження переписувачки?

- 1) При деяких мелодіях не вказані точні метроритм, тональність.*
- 2) Деякі позначення темпу мабуть не італійського походження (як це у переважній більшості випадків).*

¹ Село Скулин Волинської обл. Поблизу цього села знаходиться озеро та однойменне урочище Нечимне, описані в драмі-феєрії Лесі Українки “Лісова пісня”.

- 3) Чи не замінити їх на цілком італійські або укр[аїнські] позначення?
- 4) Чи потрібні позначення в нотах таких моментів, як відкашлювання співачки, зупинка магнітофона і т. п.?
- 5) Наявні приблизні вказівки розміру, коли відомий або можна визначити їх точний розмір.
- 6) Деінде нотація починається з другого куплету (№№ 883, 936 і ін.), хоч легко можна визначитись і щодо першого куплету.
- 7) Все, що стосується вокального виконавства, зробити чіткішим, без лишніх поміток.
- 8) Слід враховувати, що нотонаборної техніки, шрифтів „ластинки” у наших друкарнях немає, що весь нотний матеріал виписуватиметься вручну і потім вже перезніматиметься для друку.

Нотувальниця має намір (та це й обов'язок її) повністю дотримуватися Вашого остаточного оригіналу. Шкода, що економічна ситуація не дозволяє нам зустрітись і детальніше в'яснити справу, довести її до ладу. Гадаю, що оту величезну, крпітку нашу роботу лишати напризволяще (лише для архіву) не варто. Мусимо самі завершити її, не надіючись в майбутньому на інших.

Отже, як можна практично вирішити справу? Пишіть, пропонуйте.

№ 34

Луцьк, 12 січня 1995 р.

Дорогий Михайле Васильовичу!

Як уже сповіщав, є можливість видати Лесині матеріали. Але знову виникли труднощі і неمالі. Отже, розповім про все по порядку. Сяк-так полагодив „наперові” справи, передав для нотувальниці матеріали для переписки нот. І ось тут виявилось лихо: матеріал незабаром був мені повернений. Виявляється, що у багатьох місцях нотний матеріал не прочитується і т. д. (незрозумілий метроритм, тональний план, не проставлені відповідні знаки). Звичайно, все це я сприйняв спочатку як жіночі примхи, бо ж нотувальниця заздалегідь була ознайомлена з Вашими правилами запису мелодій.

Незабаром сконтактувався і з колегою-музикантом, людиною сторонньою і не заінтересованою у вищезгаданій справі (точніше – цілком об'єктивною і незалежною). Засіли ми одного недільного дня

і за 5 годин кропіткої роботи подолали 6 мелодій. Коротко про лише деякі зауваження.

880 („Темная нічка-петрівочка”):

- метроритм не зрозумілий,
- немає дієзів після пунктирних рисок,
- є 6 долей в такті, а чомусь стоїть 4,
- навіть на початку при ключі стоїть знак¹ $\overline{\text{с}}$

882 б („Ой десь тая йу вдовонька”):

- нема при ключі знаку тональності,
- не все гаразд наче б то з одним тактом, де є 15 долей: тактова риска ділить навпіл одну долю, залишає по півдолі тут і там; може замість 15 зробити 8 і 7 (за логікою).

- чи потрібна тут пунктирна тактова риска.

905 („Ой в кривого таньця”):

- яка ж тональність,
- не зрозумілий метроритм.

906 („Та в кривого танця”):

- не виставлено при ключі знаку тональності.

905 (5., „Весно наша красна” і т. д.):

- в другій ноті, мабуть, недоцільна пауза

915 в („Ой що то в нас в Колодяжни”):

- чи доцільна пауза.

Майже повсюдно темп і характер виконання позначаються італійською термінологією. Невже насправді українська музична культура настільки бідна, що мусимо користуватися чужими термінами?

Не всюди біля ключа наявні знаки тональності, метроритму.

Вибачайте, якщо я при друкуванні щось наплутав, бо ж виконую роль поганенького посередника.

Звичайно, не може бути мови про те, щоб хтось сторонній (переписувачка чи то колега) дошліфовав матеріал. Це є справа творча, індивідуальна.

Постає питання: що робити? Треба визнати, що є кілька шляхів:

- 1) Доводити Вам справу до кінця. Здається, є непогані приклади для цього – галицькі видання „Пісні зі Львівщини” і

---

¹ Ромбічною нотою у транскрипціях М. Мишанича позначено початковий тон пісенних мелодій. У цьому випадку – Соль малої октави.

Ваші ж таки „Гаївки” і „Весільні пісні” (із серії „Галицькі співи”)¹;

- 2) *Друкувати мені пісні без мелодій (але ж це неприпустимо у кінці ХХ століття);*
- 3) *Шукати нового розшифровуєрика мелодій;*
- 4) *Зовсім відмовитися від публікації згаданих матеріалів, відповідно сформованих за регіонами, за певними комплексами.*

Гадаю, що аж ніяк не годиться залишати напризволяще матеріал. Коли ми поважаємо свою працю, то мусимо доводити її до кінця. Зрозумійте мене, який стільки праці витратив на численні поїздки, пошуки матеріалу, відповідне опрацювання його і т. д. Тишити себе надією, що колись хтось це опрацює і видасть? Чи не досить маємо матеріалів по різних архівах, які уже сотні років там вилежуються?

Водночас замислююся: а яка ж доля чекає записів із Шевч[енкового] краю?

З приводу усього сказаного хотів би почути Вашу думку, Вашу пропозицію. Хочу надіятися на діловий підхід до справи.

№ 35

Луцьк, 29 вересня 1997 р.

Шановний п. Михайле Васильовичу!

Будучи 25.09 у Львові (а також – це два тижні раніше), хотів зустрітися з Вами, для чого заходив у Консерваторію. Та не пощастило. Тому постала потреба написати листа.

Колодяжанський матеріал, як знаєте, давно підготовлений і зданий видавцям, планувалося до фестивалю „Берегиня” видати, але відсутність коштів завадила цьому.

Завантаженість різною роботою (а їй, як видно, ніколи немає краю) перешкодила зреалізувати вчасно і другу важливу справу: йдеться про пісенне зібрання з Шевченкового краю. Вирішив, до весни цей матеріал повністю підготувати. Багато вже зроблено в цьому напрямку. А що потрібно іще, це –

- 1) *віднайти нотні матеріали (вони десь у Вас мають бути) і відповідно їх підготувати до читабельного сприйняття.*

---

¹ *Йдеться про упорядковані М. Мишаничем книги: Гаївки / [Зібрав та упорядкував Михайло Мишанич]. – Львів, 1991. – 96 с.; Весільні пісні / [Зібрав та упорядкував М. Мишанич]. – Львів, 1992. – 88 с.*

Гадаю, що в цьому можуть допомогти дівчата з Лабораторії¹.

- 2) *кількість пісень з підготовлених у минулому для Києва 250 має зрости до 300 (усіх наявних 440). Готую наразі детальний список необхідних мелодій.*
- 3) *весь матеріал буде по-новому укомплектований (упорядкований).*

Це все хочу спільно з Вами узгодити. Список пісень думаю викінчити на початку листопада і тоді Вам надіслати.

Гадаю, що далі зволікати з виданням і цього матеріалу не варто.

Отже, прошу висловити свою думку щодо вищесказаного.

[...]

P.S. Спроби забрати Шевч[енківський] матеріал з „Музичної України” не увінчалися успіхом. Про це я Вас інформував.

Юрий Рыбак. Переписка Олэкса Ошуркэвыча и Мыхайла Мышаныча по поводу подготовки фольклорных сборников.

Объемный эпистолярный выдающегося этнографа О. Ошуркэвыча и блестящего транскриптора М. Мышаныча освещает сложный процесс обработки, систематизации и издания двух народно-песенных сборников, связанных с родными местами Лэси Украинки и Тараса Шэвчэнко. Несмотря на то, что скрупулёзные нотации (свыше 800 образцов) так и остались в рукописях, а книги изданы с упрощенными транскрипциями других музыкантов, материал писем служит важным свидетельством своей эпохи и источником ценного опыта для современных фольклористов.

Ключевые слова: эпистолярный, Олэкса Ошуркэвыч, Мыхайло Мышаныч, фольклорные сборники, песни родины Лэси Украинки и Тараса Шэвчэнко.

Yuriy Rybak. Oleksij Oshurkevych and Mykhajlo Myshanych correspondence about preparation of folk collection of songs

Almost fifteen years (1980 – 1997) continued creative contacts between Lutsk prominent ethnographer Oleksa Oshurkevych and Lviv brilliant transcriber Mykhajlo Myshanych. Mainly this was due of processing and preparation for publishing two folklore collections from Lesya Ukrajinka and Taras Shevchenko family places. As was the norm then, in detail cooperation between the two folklorists is reflected in the volume correspondence.

To date we know about 124 letters that recently stored in the Volyn Regional Museum collections: 86 of them belong to O. Oshurkevych, and there is reason to

---

¹ Ідеться про наукових співробітників ПНДЛІМЕ Ліну Добрянську, Ларису Лукашенко та Ірину Федун – уродженок Волинської обл.

believe a complete correspondence; 38 letters from M. Myshanych limited to 1985. Despite this, based on their epistolary we can trace the complex process of publication of folklore materials at the turn of Soviet and independent Ukraine. Letters content is an important document of that era and a source of valuable experience for modern folklorists, although transcription M. Myshanych (over 800 samples) have remained in manuscripts and books come out with simplified transcription of other musicians,

M. Myshanych offered his Lutsk colleague to treat many folk songs from ethnographic regions of Volyn and Polissya shortly before the beginning of correspondence. Although O. Oshurkevych materials were not known at the time the public, he had a reputation as the most authoritative scholar and collector of folklore of his land. First started working by Lesya Ukrainka family places songs, namely from the villages: Kolodiazhne, Skulyn and Bilyn (Volyn region); Liubytiv, Myropil', Zhaborytsya (Zhytomyr region); Chekno (Rivne region). O. Oshurkevych recorded a total of 440 songs of different genres and volume of music and ethnographic information during several expeditions in these areas.

Preparation for publication of Shevchenko's land songs began simultaneously with Lesya collection, and this is Shevchenkove (formerly Kyrylivka) and Moryntsi villages of Cherkasy region. Lutsk ethnographer alone recorded here 440 songs from 50 singers. O. Oshurkevych tried to print these and previous materials in Kiev publishing house "Musical Ukraine" ("Muzychna Ukrainina") at the end of 1980. First, many claim editors regarding the content and format of the books that were in the way. Later collections were generally removed from the plan of publication under the influence of socio-economic disasters. Unfortunately, careful transcription M. Myshanych there was no place, but because the book came out a few notations dyletanskymy Luck musicians.. However, careful transcription M. Myshanych there was no place, and thus the book came out with an amateur notations by few Luck musicians.

It was printed only songs from Kolodiazhne, although initially planned repertoire of 8 villages connected with Lesya Ukrainka. In addition to significantly edited unprofessional music editor of the M. Myshanych transcriptions included here notation of Lviv etnomusicologist Lina Dobrians'ka and Lutsk choirmaster Myroslav Stefanyshyn, a longtime O. Oshurkevych colleague. Shevchenko's collection came with a primitive transcription by unknown in folkloristic circles Lutsk musician Vitaly Ohmanyuk. The finally product of Lutsk ethnographer and Lviv transcriber creative collaboration out does not like initially planned and as if that was worthy to the public songs from outstanding Ukrainian poets family places.

In the publication O. Oshurkevych and M. Myshanych letters (35 units) presented by the selective principle – only those directly related to the process of preparing two collections of folklore. The notes commented in detail mentioned personalities, as well as other important information. The language style of authors upheld.

Key words: epistolary, Oleksa Oshurkevych, Mykhajlo Myshanych, folklore collections, folk songs from Lesia Ukrainka and Taras Shevchenko homeland.